

46-50. **3.** Бойко В. О. Інклюзивна освіта: до питання визначення поняття та особливостей її запровадження. *Психолого-педагогічні науки*. 2012. №4. С. 1-4. **4.** Бойченко Т. Валеологія – мистецтво бути здоровим. *Здоров'я та фізична культура*. 2005. №2. С. 1–4. **5.** Бондар Т. Теоретичні засади реалізації концепції інклюзивної освіти. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2013. № 37. С. 31–33. **6.** Будник О. Інклюзивна освіта. Івано-Франківськ: ПП Бойчук А. Б., 2015. 152 с. **7.** Ващенко О. М. Виховання у школярів здорового способу життя. *Психолого-педагогічні основи гуманізації виховання і навчання: збірник наукових праць*. Рівне: Тетіс, 2000. С. 340–341. **8.** Ващенко О.М. Фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі навчального дня молодшого школяра: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2004. **9.** Гладіш М. Сучасна нормативно-правова база інклюзивної освіти. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи*. Запоріжжя, 2020. С. 154-155. **10.** Давиденко Г. В. Теоретико-методичні засади організації інклюзивного навчання у вищих навчальних закладах країн Європейського союзу: дис. на здобуття наук. ступеня д.пед.н. К., 2015. 467 с. **11.** Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 01.04.2024). **12.** Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні. URL: http://kodeksy.com.ua/pro_reabilitatsiyu_invalidiv_v_ukraini/statija-1.htm. **13.** Інклюзивне навчання: досвід упровадження. упоряд. А. Колупаєва. К.: «Вид. група «Шкільний світ», 2015. 200 с. **14.** Колупаєва А. А. Зasadничі понятійно-термінологічні визначення інклюзивної освіти. *Дефектологія*. 2009. № 2. С. 3-8. **15.** Саламанська декларація про принципи, політику та практичну діяльність у сфері освіти осіб з особливими потребами (1994 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94 (дата звернення 21.04.2024).

УДК 371

МІНИ-МУЗЕЙ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ В ЗДО

Ковалець М. В., Левченко І. С.,

*здобувачки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
(м. Рівне, Україна)*

Науковий керівник: Марчук О. О.,
*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)*

Анотація. У статті проаналізовано використання ресурсів міні-музею в ЗДО для формування патріотичного світогляду старших дошкільників. Пояснено, що міні-музеї сприяють розвитку патріотичних почуттів, поглиблюють знання про історію рідного краю, побут українців в минулому, одяг наших пращурів тощо. В останні роки в міні-музеях представлено матеріали про героїчну боротьбу українського народу в часи російсько-українського протистояння 2014-2024 р. Музейне середовище використовують під час проведення музейних занять, зустрічей із відомими крисянами, виховних заходів.

Ключові слова: міні-музей, музейне середовище, патріотизм, формування.

Annotation. The author of the article analyzes the using of the resources of the mini-museum for the formation of the patriotic outlook of older preschoolers. It is explained that mini-museums contribute to the development of patriotic feelings, deepen knowledge about the history of the native land, the life of Ukrainians in the past, the clothes of our ancestors. In recent years the mini-museum has presented materials about the heroic struggle of the Ukrainian people during the Russian-Ukrainian conflict of 2014-2024. The museum environment is used for museum classes, meetings with famous locals and different educational events.

Key words: mini-museum, museum environment, patriotism, formation.

Вступ. Проголошення незалежності України в 1991 р. зумовило значні зміни в політичному, економічному та культурно-освітньому розвитку країни. Процес інтеграції, події революції Гідності зумовили вибір нових методів, форм та прийомів навчання, зміну духовних та ціннісних орієнтацій українського народу. Події на Сході України в 2014–2022 рр. в зоні бойових дій спричинили сплеск національно-патріотичних емоцій, які знайшли своє відображення у патріотичному вихованні підростаючого покоління, в тому числі, і здобувачів дошкільної освіти в ЗДО. У «Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді» пояснено, що «в основу системи національно-патріотичного виховання має бути покладено ідеї зміцнення української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства, формування патріотизму у дітей та молоді» [1].

За допомогою засобів музейної педагогіки можна розвивати в старших дошкільників почуття патріотизму, морально-етичні цінності, толерантність та демократизм. Відвідування сучасних музеїв допомагає осмислити важливість збереження миру, оскільки в багатьох музеях функціонують тематичні виставки, присвячені борцям за незалежність України в 2022-2024 рр. сьогодні в закладах дошкільної освіти широкого розповсюдження набули міні-музеї, які сприяють покращенню освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні засади національно-патріотичного виховання закладено у дослідженнях українських вчених, істориків, педагогів, психологів М. Боришевського, Г. Ваценка, Д. Віконської, Д. Донцова, О. Кульчицького, Ю. Липи, В. Москальця, Г. Філіпчука, Д. Чижевського, М. Шлемкевича, Я. Яреми та інших. В їхніх працях визначено концепцію, згідно якої серцевиною національного виховання є патріотичне виховання. Дослідження проблеми знайшло своє відображення у наукових працях сучасних дослідників (А. Алексюк, І. Бех, А. Богущ, О. Вишневський, К. Журба, О. Захаренко, П. Ігнатенко, В. Киричок, Ю. Руденко, О. Сухомлинська, М. Стельмахович, Т. Усагенко, К. Чорна та ін.). Проаналізуємо розуміння сутності патріотизму в сучасних зарубіжних дослідженнях. У розумінні зарубіжних дослідників, патріотичне виховання «вчить дітей, як може виражатися національна свідомість у мультикультурному суспільстві. Патріотизм – це також збереження та вираження своєї культури, краси рідної мови» [2, с. 142]. Погоджуємося із думкою дослідників про те, що у свідомості дошкільника національні цінності мають перетворитися на національні переконання [3].

Метою статті є аналіз використання ресурсів міні-музею в ЗДО для формування патріотичного світогляду старших дошкільників.

Для її досягнення необхідно вирішити такі *завдання*:

- проаналізувати специфіку патріотизму як феномену прояву самоусвідомлення особистості себе в соціумі;
- дослідити особливості використання міні-музею для формування патріотичних почуттів старших дошкільників;
- розробити рекомендації щодо використання ресурсів міні-музею в ЗДО.

Результати досліджень. Патріотизм – це громадянське почуття, змістом якого є любов до Батьківщини і готовність пожертвувати своїми інтересами заради неї, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури, особливе емоційне переживання своєї приналежності до країни, мови, історії, традицій, готовність діяти в інтересах вітчизни та постати на її захист у разі необхідності. Створення музейного середовища в ЗДО дозволяє розширити уявлення учнів про історію рідного краю, побут українців у давнину.

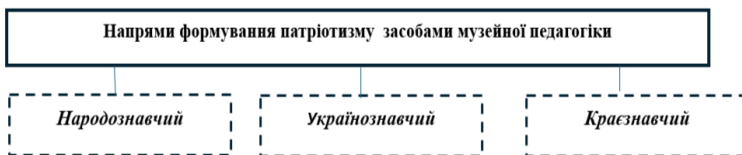
Міні-музеї в ЗДО – це осередки, оформлені відповідно до певної теми, що можуть містити, окрім «музейних експонатів», дитячі роботи, створені дошкільниками до і після відвідування класичних музеїв. Як зазначила дослідниця Беленка Г., «реформування дошкільної справи в контексті гуманістичної парадигми освіти спонукало педагогів до активного використання музейної педагогіки в роботі з усіма суб'єктами освітнього процесу (дітьми, родинami вихованців, вихователями)» [4].

Основними напрямками формування патріотичного світогляду дітей дошкільного віку в ЗДО засобами міні-музею є: формування уявлень про сім'ю, родину, рід і родовід; краєзнавство; ознайомлення з явищами суспільного життя; формування знань про історію держави, державні символи; ознайомлення з традиціями і культурою свого народу; формування знань про людство; ознайомлення із героїчною боротьбою ЗСУ в 2022-2024 рр.

Важливим аспектами формування патріотичного світогляду засобами міні-музею є прилучення дітей дошкільного віку до народознавства, що сприяє вивченню народних звичаїв, культури та побуту. Варто ознайомити дошкільників із культурними і матеріальними цінностями народу та своєї родини, доступно пояснити зв'язок людини з минулими та майбутніми поколіннями, виховувати інтерес до народних традицій. Цьому сприяють тематичні виставки в міні-музеї «Мої родинні свята», «Родина – у нас єдина!», «Улюблені страви в моїй сім'ї».

Суттєву роль у формуванні патріотичного світогляду дітей старшого дошкільного віку відіграють народні традиції – це звичаї, обряди та норми поведінки, які заклалися історично та передаються з покоління в покоління. Пізнаючи традиції, народну мудрість, народну творчість (пісні, казки, прислів'я, приказки, ігри, загадки тощо), розширюючи уявлення про народні промисли (вишивка, петриківський розпис, яворівська іграшка), вони поступово отримують більш-менш цілісне уявлення про втілену в художній і предметній творчості своєрідність українського народу. Водночас у дітей розширюються знання про характерні для рідного краю професії людей, про конкретних їх представників, відтак у міні-музеях доцільно проводити народознавчі свята.

Ми виокремили основні напрями виховання патріотичного світогляду дітей старшого дошкільного віку засобами музейної педагогіки, а саме: *народознавчий напрям* – суб'єктивне ставлення до батьків (любов, турбота, повага тощо), сім'ї, родини, роду, народу, який має спільну батьківщину (чуття єдиної родини); *українознавчий напрям* – ціннісне ставлення до духовного світу своєї нації: історії, культури, мови, народних традицій, звичаїв, національних символів; здатність до національного самовизначення; *краєзнавчий напрям* – суб'єктивне ставлення до місця народження, проживання та поховання членів роду; знання про вулицю, місто (село), край, природу та географію своєї держави. Схематично їх представлено на рис. 1.

Рис. 1. Напрями формування патріотизму старших дошкільників в ЗДО засобами музейної педагогіки

Специфіка музею дошкільного навчального закладу полягає в тому, що він входить до структури закладу, відповідає його потребам, матеріали музею систематично використовуються в освітньому процесі. Експонати, які знаходяться в міні-музеї ЗДО, як правило, представлені і зібрані вихованцями та вихователями. Традиційними є такі експонати: народний одяг кінця ХІХ – початку ХХ століття; предмети старовинного побуту (посуд, картини, ліжка, колиски, іграшки, книги).

У мінімузеях можна проводити музейні заняття, народні ігри, зустрічі із відомими країнами. Музейне середовище має особливий вплив на відвідувача. Міні-музей в ЗДО переносить дитину в атмосферу минулого, допомагає зрозуміти специфіку життя наших предків. За спостереженнями Палійчук О., «музейний простір, музейні експонати мають унікальну здатність впливати на інтелектуальні, вольові та емоційні сторони особистості дитини водночас. Кожна виставка, кожна експозиція є, власне, програмою передачі через експонати знань, навичок, суджень, оцінок, почуттів» [5].

Особлива сторона роботи музею дошкільного навчального закладу – налагодження і розвиток співпраці з різними (краєзнавчими, художніми, літературними та ін.) музеями. У міні музеях сьогодні демонструються фотографії загиблих воїнів ЗСУ в 2014-2022 р. Іноді серед них є родичі здобувачів дошкільної освіти. Такі тематичні експозиції сприяють вихованню пошани до українського народу та гордості за її кращих дочок і синів.

Висновки: Реалізація програми національно-патріотичного виховання у закладах дошкільної освіти за допомогою засобів музейної педагогіки вимагає врахування вікових особливостей дітей дошкільного віку. Нами вироблено рекомендації для вихователів ЗДО щодо використання музейних освітніх ресурсів: а) систематично залучати вихованців ЗДО до відвідування мінімузеїв та спеціальних музейних установ; б) створити в ЗДО розвиваюче музейне середовище (міні-музей, куточок пам'яті, почесну дошку героїв); в) використовувати різноманітних форм, методів та засобів навчання з використанням ресурсів мінімузеїв; г) залучати батьків та

родичів здобувачів дошкільної освіти до відвідування музеїв, поповнення фондів міні-музеїв в ЗДО. Використання оригінальних артефактів, предметів різних історичних епох сприяє підвищенню рівня історичної обізнаності, естетичної культури дітей, вихованню свідомого патріота рідного краю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text> (дата звернення: 23.03.2024). 2. Jakubowska, E., & Olek-Redlarska, Z. (2017). Civic and Social Competences and the Patriotic Education of Small Children. *Rocznik Teologii Katolickiej*, 16, 141-159. 3. Cojocariu, V. M. (2013). Petre Țuțea or some axiological anchors for a necessary patriotic education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 76, 204-208. 4. Беленька Г. Місце музейної педагогіки в освітньому процесі сучасного дошкільного навчального закладу. *Методика початкового навчання і дошкільного виховання*. 2015. Випуск 18. С. 396-400. 5. Палійчук О. Патріотичне виховання засобами музейної педагогіки на гурткових заняттях в дошкільному закладі URL: https://imidg.ucoz.ua/elgurnal/vyp21/5/palijchuk_tezi.pdf (дата звернення: 25.03.2024).

УДК 378:331.108.2-057.212

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Колядич І. П.,

*здобувач третього (освітньо-наукового) ступеня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)*

Науковий керівник: Красовська О. О.,

*доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методик початкової освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука» (м. Рівне, Україна)*

Анотація. Статтю присвячено розв'язанню актуальної педагогічної проблеми формування фахової компетентності майбутніх лікарів-стоматологів засобами інтенсивних технологій навчання. Ефективність педагогічного процесу автор вбачає у впровадженні інтенсивних освітніх технологій вищої медичної освіти: проблемних